

Strona główna>Wszczęcie postępowania sądowego>Systemy prawne – unijny i krajowy>**Krajowe sądy powszechne**

Jeśli chodzi o wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych, bieżące procedury i postępowania wszczęte przed końcem okresu przejściowego będą nadal prowadzone na mocy prawa UE. W portalu e-Sprawiedliwość do końca 2024 r. będą nadal aktualizowane informacje dotyczące Wielkiej Brytanii na podstawie dwustronnej umowy z tym krajem.

Krajowe sądy powszechne

Anglia i Walia

Na tej stronie przedstawiono informacje na temat sądów powszechnych w Anglii i Walii.

Poniżej przedstawiono organizację sądownictwa w Anglii i Walii. Więcej szczegółowych informacji można uzyskać na stronie internetowej [Służby ds. Sądów i Trybunałów Jej Królewskiej Mości](#) (Her Majesty's Courts and Tribunals Service), która jest odpowiedzialna za administrację i wspieranie wszystkich sądów, z wyjątkiem Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy (Supreme Court)

Sąd Najwyższy Zjednoczonego Królestwa przejął funkcję Komisji ds. Środków Zaskarżenia (Appellate Committee) Izby Lordów w dniu 1 października 2009 r. Przejął on również funkcje przekazane – w następstwie dewolucji – przez Sądową Komisję Rady Prywatnej (Judicial Committee of the Privy Council), będącą najwyższym sądem odwoławczym w kilku niezależnych państwach Wspólnoty Narodów, terytoriach zamorskich Zjednoczonego Królestwa i terytoriach zależnych Korony Brytyjskiej.

Sąd Najwyższy jest w Zjednoczonym Królestwie **sądem odwoławczym najwyższej instancji** zarówno w sprawach karnych, jak i cywilnych, przy czym w Szkocji w sprawach karnych nie przysługuje prawo do wniesienia środka zaskarżenia do Sądu Najwyższego. Zgodę na wniesienie środka zaskarżenia do Sądu Najwyższego wydaje się tylko wówczas, gdy dotyczy on kwestii prawnych o istotnym znaczeniu dla społeczeństwa.

Sąd Apelacyjny (Court of Appeal)

Sąd Apelacyjny składa się z Wydziału Karnego i Wydziału Cywilnego. Jego posiedzenia odbywają się zazwyczaj w Londynie.

Wydział Karny, któremu przewodniczy **Lord Chief Justice**, rozpoznaje apelacje co do winy i wymiaru kary wniesione przez osoby uznane za winne lub skazane przez Sąd Koronny (*Crown Court*). Wydział Karny Sądu Apelacyjnego może uchylić lub utrzymać w mocy orzeczenie o winie, przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia, a w przypadku apelacji co do wymiaru kary – zmienić (ale nie podwyższyć) wymiar kary. Jednak w przypadkach, w których to **Prokurator Generalny** (Attorney General) kieruje sprawę do Sądu Apelacyjnego, sąd ten może podwyższyć wymiar kary, jeżeli uzna, że jest on zbyt łagodny. Sąd ten jest właściwy w szerokim zakresie do rozpoznawania apelacji w trybie doraźnym, dotyczących m.in. sprawozdawczości lub ograniczenia publicznego dostępu, apelacji dotyczących orzeczeń niekorzystnych dla prokuratury i różnych środków zaskarżenia na podstawie ustawy o korzyściach pochodzących z przestępstwa (Proceeds of Crime Act 2002). Ponadto sąd rozpatruje apelacje w sprawach wojskowych.

Wydział Karny Sądu Apelacyjnego orzeka zazwyczaj w składzie trzech sędziów, którzy wydają jeden wspólny wyrok (zgodnie ze zdaniem większości). Prezesem **Wydziału Cywilnego** Sądu Apelacyjnego jest **Master of the Rolls** (trzeci rangą sędzia Anglii i Walii). Sąd ten rozpoznaje głównie apelacje od orzeczeń Wysokiego Trybunału (High Court) – w tym Wydziału Kancelerskiego, Wydziału Ławy Królewskiej i Wydziału Rodzinnego – i w wszystkich sądów hrabstw (*county courts*) Anglii i Walii oraz niektórych trybunałów. Skład orzekający stanowi zazwyczaj trzech sędziów (*Lord Justices*). W trakcie wyrokowania sędziowie mogą wydać dowolne orzeczenie, które – według ich opinii – powinien był wydać sąd, od orzeczenia którego się odwołano. W niektórych sprawach przekazuje się sprawę do ponownego rozpatrzenia.

W Sądzie Apelacyjnym zazwyczaj nie przesłuchuje się świadków. Orzeczenia są zazwyczaj wydawane na podstawie dokumentów, protokołów z poprzednich rozpraw i argumentów pełnomocników stron.

Wysoki Trybunał (High Court)

Wysoki Trybunał ma siedzibę w Londynie, przy czym sprawy mogą być rozpoznawane w innych częściach Anglii i Walii. Wysoki Trybunał może rozpatrywać sprawy cywilne niemal każdego rodzaju – chociaż w praktyce zajmuje się głównie sprawami bardziej istotnymi lub skomplikowanymi. Trybunał składa się z trzech wydziałów.

Największym z nich jest **Wydział Ławy Królewskiej** (Queen's Bench Division), który zajmuje się szerokim zakresem spraw cywilnych, w tym powództwami o odszkodowanie wynikającymi z niedotrzymania warunków umów, z czynów niedozwolonych, ze zniesławienia, sporów handlowych, sporów dotyczących technologii i budownictwa oraz sporów z zakresu prawa morskiego (powództwa cywilne związane ze statkami, np. dotyczące kolizji, uszkodzenia ładunku oraz ratownictwa).

Wydział Kancelarski (*Chancery Division*) zajmuje się w szczególności sprawami majątkowymi, w tym zarządzaniem majątkiem osób zmarłych, wykładnią testamentów, patentami i własnością intelektualną, upadłością oraz sporami dotyczącymi spółek kapitałowych i osobowych.

Wydział Rodzinny (*Family Division*) zajmuje się bardziej skomplikowanymi sprawami rozwodowymi i powiązаныmi sprawami finansowymi i małżeńskimi. W wydziale tym orzeka się w sprawach dotyczących opieki nad dzieckiem (w szczególności kurateli, przysposobienia i uprowadzeń dzieci), spraw dotyczących osób objętych opieką sądu opiekuńczego (*Court of Protection*), a także spraw związanych z leczeniem dzieci, w zakresie właściwości sądu.

Sąd Administracyjny (Administrative Court)

Działalność Sądu Administracyjnego jest zróżnicowana. Jego właściwość obejmuje **sprawy z zakresu prawa administracyjnego** w Anglii i Walii, a także **sprawowanie nadzoru** nad sądami i trybunałami niższej instancji.

Nadzór, sprawowany głównie w ramach **kontroli sądowej**, obejmuje osoby lub organy pełniące funkcje publiczne. Kontrola sądowa ma na celu zapewnienie, by decyzje podejmowane przez te organy lub osoby były wydawane w sposób odpowiedni i zgodny z prawem i nie wykraczały poza zakres uprawnień nadanych im przez parlament.

Ponadto Sąd Administracyjny zajmuje się rozpatrywaniem szeregu **przewidzianych prawem środków zaskarżenia i wniosków**, mianowicie: przewidzianych przez przepisy niektórych ustaw skarg na decyzje ministrów, władz lokalnych, trybunałów; wniosków składanych na podstawie ustawy o narodowości, imigracji i azylu (Nationality, Immigration and Asylum Act 2002); środków zaskarżenia od niektórych orzeczeń sądów pokoju (*magistrates' courts*) i Sądu Koronnego ze względu na błędną ocenę prawną; wniosków na podstawie ustawy o nietykliwości osobistej (*habeas corpus*);

wniosek o zarządzenie pozbawienia wolności za obrazę sądu;
wniosków dotyczących stron utrudniających postępowanie;
wniosków skierowanych na podstawie ustawy o koronerach z 1988 r. (Coroners Act);
różnego rodzaju wniosków złożonych na podstawie ustaw o zapobieganiu terroryzmowi, korzyściach pochodzących z przestępstwa, handlu narkotykami oraz o wymiarze sprawiedliwości w sprawach karnych (Prevention of Terrorism, Proceeds of Crime, Drugs Trafficking i Criminal Justice Acts).
W 2009 roku otwarto oddziały zamiejscowe Sądu Administracyjnego w Birmingham, Cardiffie, Leeds i Manchesterze, co umożliwia składającym skargę /wniosek złożenie ich bliżej miejsca, z którym są najściślej powiązani. Kolejny oddział zamiejscowy otwarto w Bristolu w listopadzie 2012 r.

Wydziały odwoławcze (*divisional courts*)

Niektóre **środki zaskarżenia od orzeczeń sądów niższej instancji** są rozpoznawane przez wydziały odwoławcze – *divisional courts* (sądy, w których składzie zasiada przynajmniej dwóch sędziów).

Środki zaskarżenia od orzeczeń sądów hrabstw w zakresie właściwości Wydziału Kanclerskiego i Wydziału Ławy Królewskiej są rozpoznawane przez odpowiednie wydziały odwoławcze.

Wydziały odwoławcze Wydziału Ławy Królewskiej rozpoznają, między innymi, środki zaskarżenia dotyczące kwestii prawnych od orzeczeń sądów pokoju i Sądu Koronnego (z wyjątkiem przypadków, gdy Sąd Koronny rozpoznawał sprawę, w której wniesiono akt oskarżenia).

Wydział odwoławczy Wydziału Rodzinnego rozpoznaje środki zaskarżenia od orzeczeń w sprawach rodzinnych wydanych przez sądy pokoju.

Sądy hrabstw (*county courts*)

Sądy hrabstw rozpoznają większość **spraw cywilnych** w Anglii i Walii. Najprościej rzecz ujmując, mniej skomplikowane sprawy cywilne są rozpoznawane przez sądy hrabstw, a bardziej skomplikowane sprawy przez Wysoki Trybunał. Większość spraw, którymi zajmuje się sąd hrabstwa, dotyczy dochodzenia wiarygodności. Sądy hrabstw rozpoznają jednak również roszczenia dotyczące przewłaszczenia nieruchomości (np. w razie braku spłaty kredytu hipotecznego), szkody na osobie, niedbalstwa i upadłości. Niektóre sądy hrabstw pełnią również funkcję kancelarii okręgowej (*District Registry*) Wysokiego Trybunału i mogą obsługiwać sprawy rozpoznawane przez Wysoki Trybunał. Ponadto niektóre z nich mają właściwość wyspecjalizowaną, umożliwiającą im rozpoznawanie mniej złożonych spraw, które w przeciwnym razie trafiłyby do Wysokiego Trybunału.

Roszczenia o zwrot długu lub o odszkodowanie o wartości nieprzekraczającej 5 000 funtów szterlingów są zazwyczaj rozstrzygane w **szczególnym postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń**. Postępowanie to zostało wprowadzone jako tani i nieformalny sposób rozstrzygania sporów bez konieczności korzystania przez strony z usług adwokata. W takich sprawach sędzia może oprzeć się nie tylko na materiałach dowodowych przedłożonych przez strony, ale również sam dokonywać ustaleń faktycznych, pomagając zarówno powodowi, jak i pozwanemu w wyjaśnieniu sprawy. Sądy hrabstw oferują również wewnętrzną mediację sądową w sprawach dotyczących drobnych roszczeń, natomiast przypadku innych spornych roszczeń można skorzystać z mediacji zewnętrznej.

Sądy hrabstw zajmują się również **sprawami rodzinnymi**, w tym sprawami rozwodowymi, sprawami dotyczącymi dzieci, np. ich miejsca zamieszkania oraz sprawami związanymi z opieką i przysposobieniem. Niektóre sprawy rodzinne są skomplikowane i mogą być rozpoznawane przez Wysoki Trybunał. W centralnym Londynie wszystkimi sprawami rodzinnymi zajmuje się główna kancelaria wydziału rodzinnego (*principal registry of the family division*), a nie miejscowe sądy hrabstw. Mediacja w sprawach rodzinnych jest dostępna za pośrednictwem CAFCASS (Children and Family Court Advisory and Support Service).

Sąd Koronny (Crown Court)

Sąd Koronny jest sądem krajowym obradującym w różnych ośrodkach Anglii i Walii. Zajmuje się on wszystkimi **poważnymi sprawami karnymi** skierowanymi do niego przez sądy pokoju. Sprawy wymagające rozprawy są rozpoznawane przez sędziego i ławę przysięgłych, w skład której wchodzi 12 przedstawicieli społeczeństwa.

Czasami ława przysięgłych jest potrzebna również w sprawach cywilnych (takich jak zniesławienie i powództwa przeciwko policji w związku z prowadzeniem postępowania w złej wierze), choć nie zdarza się to często. Jeżeli jednak ma to miejsce, postępowanie toczy się przed Wysokim Trybunałem lub sądem hrabstwa. Wysoki Trybunał działa również jako sąd odwoławczy dla spraw rozpoznawanych przez sędziów w sądach pokoju.

Sądy pokoju (*magistrates' courts*)

Sądy pokoju rozpoznają głównie **sprawy karne**; zajmują się większością przestępstw. Sprawy dotyczące poważniejszych przestępstw przekazuje się do rozpatrzenia Wysokiemu Trybunałowi. Sądy pokoju rozpoznają również **niektóre sprawy cywilne**, w tym sprawy z zakresu prawa rodzinnego, odzyskiwania niektórych rodzajów długów, takich jak podatek lokalny, kwestie związane z wydawaniem zezwoleń i licencji (np. na sprzedaż alkoholu), naruszeniem warunków zezwoleń lub nakazów sądowych oraz kwestie związane z zakładami i grami hazardowymi.

Większość spraw w sądach pokoju rozpoznawana jest przez **sędziów niezawodowych** (*lay magistrates*) zwanych również sędziami pokoju (*justices of the peace, JPs*). Nie mają oni wykształcenia prawniczego. Zwykle zasiadają w składach trzyosobowych, a w kwestiach prawnych doradza im urzędnik sądu z wykształceniem prawniczym. Bardziej złożone sprawy wniesione do sądów pokoju rozpoznawane są przez sędziów zawodowych (*district judges*) (w sądzie pokoju), którzy zasiadają w nich w pełnym wymiarze godzin. Zastępcy sędziów zawodowych (w sądzie pokoju) pełnią swoje obowiązki w niepełnym wymiarze godzin.

Sądy pokoju mają prawo nakładania grzywien i zatrzymywania (na krótki czas) osób skazanych za przestępstwa – a zatem niektóre sprawy kierowane są do Sądu Koronnego, by ten wydał wyrok.

Niektóre sądy pokoju są wyznaczone jako wyspecjalizowane sądy dla nieletnich lub sądy rodzinne. W sądach tych zasiadają specjalnie wyszkoleni sędziowie pokoju, którzy rozpatrują zarzuty i wnioski dotyczące dzieci i młodzieży lub spraw rodzinnych.

Powiązane strony

[Służba ds. Sądów i Trybunałów Jej Królewskiej Mości](#)

Ostatnia aktualizacja: 28/05/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.